STAVBA A POSVĚCENÍ CHRÁMU

Původ materiálu
Pfannová Hana
Pořadí v lekci
14

VSTUPNÍ VERŠ

Iz 56,7b – 84

Omé bezživotí usilují. Vyváznout je necháš za ty ničemnosti? Takové lidi sraz, Bože, svým hněvem!

LITURGICKÉ ČTENÍ

1Kr 6,1-3.11-14

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

- chrám – některé částky pozdějších kmenů Izraele, snad od konce 13.stol. před Kr., začaly pronikat do Kenaánu, do země s početnými kultovními místy. Izraelci je nebořili, nýbrž je přejali a zasvětili Hospodinu. Pokojný vstup potvrzují i archeologické nálezy, pozdější vypravěči načrtli poněkud dramatičtější vstup. Jejich popis má význam zejména vyznavačský. Nejde o bezprostřední reportáže válečných reportérů, ale o pozdější vyznání.

Původní kananejské svatyně stály obvykle na pahorcích a vyvýšeninách. Jejich součástí kromě oltáře byly ještě posvátné kamenné sloupy, v nichž mělo božstvo přebývat (Gn 28,18), a vyhrazené místo pro pořádání hostin, které následovaly po obětním obřadu (1S 9,22). Tak jako v jiných městech i v Jeruzalémě stála svatyně. Byla zasvěcena místnímu božstvu, měla své kněžstvo i svou liturgii. Podání podle Gn 14,18 by nasvědčovalo tomu, že místní božstvo se nazývalo El-Eljón, tj. Nejvyšší; tento výraz se často objevuje v žalmech (srv. Ž 18,14; 21,8; 47,3; 57,3; 78,56 atd.) Když se města zmocnil David, zasvětil jeruzalémskou svatyni svému Bohu, kterým byl Jahve-Eljón. V 2S 7 se dochovalo svědectví o Davidově úmyslu postavit chrám. David chce nahradit stan, přístřešek pro truhlu smlouvy, budovou, která by byla toho poslání hodna (podle BS-A s.75). Chrám vystavěl Davidův syn.

Popis chrámu obsahuje řadu stavebních údajů. Ne všechny jsou dnes srozumitelné. Kolem Izraele bylo jistě dost podobných staveb, ale teologickou koncepcí se chrám v Jeruzalémě přece jen odlišoval: Chrámu nedominovala socha božstva, ale svatostánek, utajený lidským očím, v němž byla uložena truhla s přikázáními. Tak schrána (8,6n) – Boží trůn – je v centru a lid se shromažďuje na nádvořích. Uspořádání je vyjádřeno výpovědí: "Hospodin bude uprostřed svého lidu", a přesto od lidu odloučen, neuchopitelný a svrchovaný.

Ideové zdůvodnění chrámu nalezneme v tradici, která takové stavbě přála: 1Kr 6,11-13; 9,1-9. V Izraeli bylo ovšem stále přítomné vědomí, že o vztah k Bohu a jeho ryzost je potřeba stále bojovat. Propadnout pokušení, že chrám a jeho bohoslužebný provoz (byť i správně vedený) mohou tento zápas nahradit, bude mít tragické důsledky: centrum náboženského života se stane děsivým mementem neposlušnosti Božího lidu.

- úloha krále v kultu – Šalomoun má v celém vyprávění ústřední místo (8,22nn). Chrámová bohoslužba tedy počítá s tím, že král zosobňuje lid před Bohem (viz BS-A s.77). Tato kumulace funkcí (vladařské a náboženské) ovšem s sebou nese nebezpečí, že král se stane rozhodující autoritou ve věcech víry. I proto dávají bibličtí vypravěči od dob Šalomounových nástupců tak výrazné místo prorokům – kritickým oponentům oficiální nábožensko-vladařské linie.

- Šalomounova modlitba – (8,23-53) je vlastně liturgickým přepisem (agendou), který má zbožnost Izraele orientovat na chrám (viz 29b-30). Východiskem této orientace ovšem zůstává smlouva (23b). Bůh nevyslýchá modlitby svého lidu kvůli tomu, že jsou proneseny "správnými slovy na správném místě a správným směrem"; naopak, lidská důvěra, že Bůh modlitby vyslýchá, se opírá o Boží věrnost, ke které se svrchovaný a neuchopitelný Bůh sám zavázal.

Celé Šalomounovo vystoupení má zřetelnou stavbu. Po úvodním slovu a požehnání následuje kázání, v něm je zdůrazněna Hospodinova věrnost, poněvadž bylo naplněno zaslíbení dané Davidovi – chrám je postaven. V modlitbě předchází vyznání, že Boha nelze vázat na jakékoli místo, neboť ho nemůže pojmout ani celý nebeský prostor. Následují konkrétní případy – rozsouzení pře, vojenská porážka, dlouhotrvající sucha, pomoc v boji a krajní nouze zajetí – tedy situace, které na sebe může lid přivodit nevěrností a odpadnutím od Hospodina. Pro všechny tyto velmi reálné případy prosí král o Boží odpuštění. Prosí také o smilování a nápravu stavu, bude-li lid upřímně litovat a k Hospodinu se opět navrátí. Motivace modlitby se od začátku do konce soustřeďuje na **prosbu o trvalou Boží blízkost**, vázanou na poslušnost přikázání. Závěrem vyslovuje Šalomoun přání, aby lid setrval v poslušnosti vůči Hospodinu.

2. úskalí textu:

- jednostranný důraz na výstavnost chrámu může vzbudit dojem, že církev (sbor) nutně potřebuje jakési reprezentativní centrum, které zanechá v lidech hluboký dojem. Je proto třeba zdůraznit poslušnost Božího zákona a také Boží svrchovanost a nezmanipulovatelnost.

- Šalomounova stavitelská činnost se neomezila jen na Boží dům. Středem jeho díla je jistě chrám, ale stejně honosným způsobem vystavěl i královský palác. Prorok Ezechiel (43,8) příkře odmítá dřívější praxi, že králové kladli práh svého domu vedle prahu Hospodinova.

- popis staveb a chrámu a královského paláce obsahuje řadu čísel. Některá mají spíš charakter symbolický než technický. Chrám byl stavěn sedm let a je známo, že sedmička je "nebeské" číslo, označující plnost a dokonalost. Pro stavbu paláce je udán počet třináct let. Třináctka je považována za číslo symbolizující vzpouru člověka a jeho velikášství. Redakce biblických svědectví tu obsazuje zřejmý kritický postoj k Šalomounově stavitelskému rozmachu.

3. metodické pokyny

Chrám můžete s dětmi omalovat, vystřihovat a slepovat už během vyprávění nebo až po něm. Pokud máte ve sborové kronice zprávy o stavbě vašeho kostela, ukažte je při tom dětem. Na závěr se ptejte, co by mělo být napsáno na střeše, a děti si to tam dopíší. Přitom také můžete mluvit o nápisech, které máte v kostele a o tom, zda stačí, když je to napsáno na stěně.

Starší výtvarně zručné děti mohou také na způsob pracovního listu udělat papírový model vašeho kostela.

4. pomůcky:

Obrázek chrámu (např.BD s.73-74); obrázky kostelů, modliteben; slavnostní shromáždění ve vlastním sboru; srovnejte biblická požehnání ve Starém a Novém zákoně; Kniha o Bibli, Albatros, s.186nn.

5. motivační uvedení do příběhu:

Otázka pro mladší školní věk:
Viděli jste nějaký krásný kostel? Musí být kostel vždycky nejkrásnější, nejvýstavnější, nejzajímavější? Do které budovy lidé nejraději chodí? Proč byly kostely a modlitebny vystaveny? Těší se lidé do krásných budov, jsou přitažlivé?

Otázka pro starší školní věk:
Popisuje někde Ježíš krásu chrámu? Slyšeli jste o tom, že zaslibuje svou přítomnost kdekoli, kde se sejdou dva nebo tři v jeho jménu? Myslíte si, že muže být přítomen v prastaré katedrále, v toleranční modlitebně, v nouzově připravené místnosti, ve vězení, v nemocnici na pokoji u lůžka nemocného, v nemocniční kapli – je pro něj některé místo nedostupné? Čím tedy podmiňuje svou přítomnost? Něčím podobným jako starozákonní Hospodin.
O boží přítomnosti se hovoří buď velmi lehce – ve frázích, ze zvyku, pomocí dogmat, nebo je to obtížné, protože Boha nikdy nikdo neviděl a přesto působí a my si to připomínáme v rozmanitých společenstvích a rozmanitých prostorách – to je horizont motivace. Vaše vyprávění nemusí být dlouhé – spíše si zazpívejte několik písniček o Kristově přítomnosti (Aj, Pán kraluje – EZ 353; Zůstaň s námi, Pane když se stmívá S 401 aj.)

6. osnova vyprávění:

a) poznámka a osnova pro mladší školní věk:

I.: Pán Bůh dovoluje Šalomounovi postavit chrám

II. Stavba budovy

III. Slavnostní shromáždění

IV.Šalomounova modlitba

V.Hospodin chce bydlet uprostřed věrného lidu

b) osnova pro starší školní věk:

I. Šalomoun buduje chrám

II. Boží varování a zaslíbení

III. Slavnost posvěcení chrámu

IV.Králova modlitba a požehnání lidu

V. Boží odpověď králi (9,3-9)

VYPRÁVĚNÍ

I. ŠALOMOUN BUDUJE CHRÁM

Král Šalomoun vládl moudře. Jeho moudrost byla známá mezi národy. Měl slávu po celé zemi i nepředstavitelné bohatství. Přicházeli za ním lidé z různých zemí, aby jeho moudrosti naslouchali. Šalomoun byl skutečně moudrý. Proto také věděl, že sama moudrost není všechno. Jeho moudrost přece není jeho. Nemá ji sám ze sebe. Dostal ji od Pána Boha.

Šalomoun toužil postavit Hospodinu chrám. Jeho otec David nemohl. Ale Šalomoun může. Izrael žije klidně v zemi, kterou dostal od Pána Boha. Nehrozí boje s nepřáteli. Bohatství je všude kolem dost. Jen Hospodinova truhla s deskami desatera je pořád ještě v přenosném stánku. Ale Hospodinův lid už přece necestuje, už nepotřebuje truhlu přenášet z místa na místo. Už jsou usazeni v zemi, kterou jim Hospodin dal. Všichni mají kde bydlet. Jen Hospodin nemá dům, kam by za ním Izraelci přicházeli.

Šalomoun nechal postavit v Jeruzalémě překrásný chrám. Byl celý z vzácného kamene a krásného, pevného cedrového dřeva, které Šalomoun nechal dopravit přes moře až z libanonských hor. Na velikém prostranství bylo nádvoří, ohrazené zdí. Uprostřed nádvoří stála svatyně. Uvnitř byla rozdělená oponou, která oddělovala svatyni svatých. V ní měla mít své místo truhla smlouvy, znamení Boží přítomnosti. Stěny chrámu byly obloženy zlatem, všude byly nádherné zlaté ozdoby. I všechno náčiní, které se v chrámu používalo, bylo ze zlata. Šalomoun dal Hospodinovu chrámu to nejlepší, co v zemi bylo.

II. BOŽÍ VAROVÁNÍ A ZASLÍBENÍ

Když byla stavba ještě v plném proudu, promluvil Hospodin k Šalomounovi. Jako by ho chtěl trochu přibrzdit v tom budovatelském zápalu. Připomenout, o co skutečně jde: „Šalomoune, zastav se na chvíli! Buduješ mi příbytek, to je dobré. Budete sem za mnou přicházet. Ale nezapomeň, to samo nestačí. Chrám bude prázdný a vaše chození za mnou k ničemu, když se nebudete řídit mým Slovem, když nebudete naslouchat mým přikázáním, když podle nich nebudete žít. Ale když budete žít podle mých přikázání, budu bydlet mezi vámi a svůj lid, Izraele, neopustím. Budu s vámi, Šalomoune, když vy budete žít podle mého Slova.“

III. SLAVNOST POSVĚCENÍ CHRÁMU

Šalomoun chrám dostavěl. Trvalo to sedm let. Když byl chrám hotov, svolal Šalomoun do Jeruzaléma všechny lidi z celého Izraele. Přišli představitelé všech dvanácti pokolení. Když byli všichni shromážděni, vnesli kněží truhlu Hospodinovy smlouvy do svatyně svatých. Truhla smlouvy měla konečně důstojné místo, jak si to Šalomoun přál. Byla to slavná chvíle, veliká slavnost, lidé se radovali. Na nádvoří chrámu byly obětovány oběti, bylo jich tolik, že by to ani nikdo nespočítal. A ve chvíli, kdy kněží vycházeli ze svatyně, naplnil chrám oblak mlhy. Bylo to znamení Boží slávy. Všichni pochopili: Hospodin je s námi!

IV. ŠALOMOUNOVA MODLITBA

Šalomoun se postavil před lid a celému shromáždění požehnal. A pak se modlil. Věděl, že samotný chrám, ať je jakkoli krásný, nezaručí Izraeli Boží přítomnost. Chrám, ve kterém se lidé upřímně a s otevřeným srdcem neobracejí k Hospodinu, je jen hromada kamene a dřeva a zlata.

Šalomoun se postavil před oltář, rozprostřel dlaně k nebi a modlil se. Děkoval Pánu Bohu za to, že je svému lidu věrný. A vyznával: „Vím, že Hospodina nemůžeme přimět, aby se zavřel do nějakého domu. Hospodinu ani celá země ani celá nebesa nestačí! Jakpak bychom si ho mohli přivlastnit a přinutit, aby byl s námi? A tak prosím. Prosím, Hospodine, shlédni milostivě na tento dům. Prosím, Hospodine, vyslýchej modlitby, které tady budou znít. Vyslýchej modlitby těch, kdo se proviní proti svému bližnímu, a odpouštěj hříchy těch, kdo tě budou prosit o milost! Odpouštěj Izraeli, když tě bude prosit o smilování! Pomoz napravit, co si sami pokazíme, smiluj se nad námi, když tě o to budeme prosit!“

Šalomoun byl moudrý král a jeho moudrost byla od Hospodina. Postavil krásný chrám. Ale věděl, že bez upřímných modliteb lidí a bez jejich touhy po Boží blízkosti a po odpuštění ztratí chrám svůj smysl. Proto se před lidem modlil. Byla to dlouhá modlitba a lid viděl, na čem opravdu záleží.

V. ŠALOMOUN ŽEHNÁ IZRAELI

Nakonec se král Šalomoun obrátil k lidem a požehnal jim: „Kéž je Hospodin s námi, jako byl s našimi otci, ať nás neopouští a neodvrhuje! Ať nakloní naše srdce k sobě!“

Šalomoun a celý lid slavili, slavnost byla veliká a dlouhá. Až osmého dne se lidé rozešli do svých domovů. Šli radostně a s dobrou myslí. Jejich srdce byla plná vděčnosti. Tolik dobrého pro nás už Hospodin učinil!

VI. HOSPODIN VARUJE ŠALOMOUNA

Šalomoun udělal všechno, po čem toužil. Postavil chrám, aby měl Hospodin konečně důstojný příbytek v Izraeli.

A tu se Hospodin ukázal Šalomounovi ještě jednou. Jako by stáli vedle sebe, tak slyší Šalomoun Hospodinův hlas: „Vyslyšel jsem tvou prosbu, Šalomoune. Budu s vámi, přijímám tvůj chrám. A ty sám, Šalomoune, žij podle mých přikázání. Pak bude tvoje království pevné. Ale jestli se ode mne odvrátíte, jestli půjdete vlastními cestami a na moje přikázání zapomenete, jestli se budete klanět raději cizím bohům, pak vás zavrhnu a tvého domu se zřeknu. Budete pro smích okolním národům. Budou si říkat – co se stalo s Izraelem, že ho Bůh opustil? Opustili Boha, který je vysvobodil a chytili se jiných bohů.“

Šalomoun slyšel. Hospodin potvrdil to, oč prosil. A Šalomoun věděl: Půjdeme-li za Hospodinem, bude on s námi.

MODLITBA

Pane, děkujeme, že nám slibuješ svou věrnost. Ukazuj nám, jak se máme držet tvých přikázání. Dej nám zdravý rozum a moudré srdce, abychom uměli rozeznávat dobré od zlého. Dej nám, prosíme, sílu jít za tebou, drž nás za ruku, abychom neodbočili z tvé cesty. Amen

podněty pro rozhovor:

- znáte Pražský hrad? Patří k němu i chrám?

- víte, který český panovník podporoval stavitelství? Následovala po jeho vládě také krize?

- kdo dnes zastupuje (nebo nezastupuje) český národ před Bohem? Je nutné, abychom měli nějakého patrona? Není to v bibli jinak?

- zastupuje někdo náš sbor před Bohem? Co je to všeobecné kněžství?

- proč stavěli a staví lidé chrámy, kostely a modlitebny?

- znáte rozdíl mezi bohoslužbou chrámovou a synagogální (Lk 4,16-21)?

- v čem se liší naše bohoslužby od bohoslužby chrámové? (větší nebo menší posvátností – jinými možnostmi účastnit se na bohoslužebném životě?)
– jaké budovy jsou pro dnešní lidi důležité?

- když byste měli opravit vlastní dům nebo kostel, čemu byste dali přednost?

- máte ve sboru modlitebnu, nebo kostel? Myslíte, že tam, kde mají kostel, mohou mít lidé také "lepší" bohoslužby?

- může být Boží lid bez chrámu?

- víte, kde všude se scházeli evangelíci v těžkých dobách?

- víte, že kácení cedrů z libanonského pohoří přivodilo už ve starověku ekologickou katastrofu?

- co je nejdůležitější při evangelických bohoslužbách? (nebo je více důležitých skutečností?)

- co při katolických, ortodoxních, židovských, muslimských?

- co je důležité při modlitbě? – vzdávání chvály, díků, prosba o odpuštění vin, jiné prosby...?

- za co se nejvíc modlíme?
– slyšeli jste někdy říkat nějakého zbožného člověka, že stěny jejich chrámu jsou promodlené? Co tím chtěl říci?
(že je to nějaký posvátnější prostor než ostatní, že je tam Bůh přítomen, že tam je příhodné místo na modlení, že tam můžete mlčet a už se vlastně modlíte?)

Odkaz na pracovní list
14 Stavba a posvěcení chrámu - st
Odkaz na píseň
Neskládejte v mocných naději
Bůh je záštita má (SV23)
Tebe, Bože, chválíme, Pane, tvoji ctíme sílu
Aj, jak jsou milí tvoji příbytkové
Žalm 150 (SV65)
Radostná (SV300)
Chvalte Pána (BTS31)
Bdí při nás (SV126)
Cílová skupina

Starší školní

Mladší školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu Starý zákon 2

Biblický odkaz (kat)

1 Královská 6,1–14

1 Královská 8,1–61